

RĪGAS POLITEHNISKĀ INSTITŪTA INŽENIERZINĀTŅU NODAĻA

Prof. Dr. ing. A. Buchholtzs, Drezdenē, Vācijā

Inženierzinātņu nodaļas uzdevums bija sagatavot lietpratējus inženieŗus zemes- un dzelzceļu, tiltu un ūdensbūvniecībā, kā arī pilsētu ūdens apgādē un kanalizācijā. Speciālie mācību priekšmeti šās būvniecības nozarēs skaitījās par galvenajiem. Redzamā vietā mācības programmā bija arī ģeodēzija, jo visu minēto būvdarbu projektu sastādīšana un realizēšana cieši saistīta ar mērniecības darbiem. Sakarā ar šādu Rīgas politehniskā institūta Inženierzinātņu nodaļas mācības programmu atsevišķā Mērniecības nodaļa nebija vairs vajadzīga un tika slēgta. Bez galvenajiem priekšmetiem nodaļā mācīja arī vēl daudz nepieciešamus blakus priekšmetus. Laikā apgadsimtu miju tie bija šādi: augstākā matemātika, tēlotāja ģeometrija, projekciju mācība, fizika, ķīmija, tehniskā meħanika, būvmeħanika, grafiskā statika, būvkonstrukciju mācība, būvmateriālu tehnoloģija, augstbūvniecības mācība, arhitektoniskās formas, pamati, mineraloģija un petrogrāfija, ģeoloģija, praktiskā hidroloģija, mašīnu elementi, vispārējā mašīnu mācība, būvmašīnas, elektrotehnika un telegrāfija, lokomotīvu un kuģu būvniecība, dzelzceļu ekspluatācija, brīvrokas un tehniskā zīmēšana, situācijas zīmēšana, likumu zinātne, politiskā ekonomija. Galvenajos priekšmetos studentus pārbaudīja komisija, kuŗas sastāvā bija attiecīgo priekšmetu profesori. Pēc studiju sekmīgas nobeigšanas ieguva būvzinieŗa zinātnisko gradu.

Kopš pagājušā gadsimta pēdējā gadesmīta galveno mācības priekšmetu attiecīgās katedras vadīja šādi profesori: Gregors Švarcs (zemesdarbi, zemes- un dzelzceļi, dzelzceļu ekspluatācija, ģeodēzija un situācijas zīmēšana), Benedikts Vodzinskis (tiltu būvniecība, pamati, būvmeħanika un grafiskā statika), Heinrichs Malchers (ūdensbūvniecība, pilsētu ūdens apgāde un kanalizācija) un viņa pēcnācēji attiecīgās katedras vadībā, inženieris Šistovskis, un prof. Edgars Jakobis. Blakus priekšmetus mācīja pašas Inženierzinātņu nodaļas profesori: Pērs Bōls (augstākā matemātikā) un Kārlis Kupfers (tēlotāja ģeometrija un projekciju mācība), un arī vairāki citu nodaļu profesori un docenti.

Prof. G. Švarcs dzimis 22. jūlijā 1860.g., Lodzā. Mācījies krievu klasiskajā ģimnazijā Varšavā, pēc tam Niġoļevska privātā mācības iestādē Drezdenē. Studējis 1876... 79.g. mašīnu būvniecību Drezdenes tehniskajā augstskolā un pēc tam, 1880... 85.g., inženierzinātnes Rīgas politehniskā institūtā, kur ieguvis būvzinieŗa gradu. 1885... 86.g. bijis par aistentu R.P.I. Inženierzinātņu nodaļā. 1886... 88.g. nodarbināts kā tehniķis un priekšnieka vietas izpildītājs Rīgas-Pleskavas dzelzceļa III apgabalā. Pēc privātas darbības 1888... 90.g. bijis 1890... 96.g. militāro šoseju būvju vadītājs, pēc tam 1896... 98.g. Nikolaja dzelzceļa II apgabala priekšnieka palīgs un III apgabala priekšnieka vietas izpildītājs. Kopš 1898.g. līdz sava mūža beigām, būdams R.P.I. Inženierzinātņu nodaļas un, pēc Latvijas Universitātes nodibināšanas, tās Inženierzinātņu fakultātes profesors, Švarcs nemācīja vairs ģeodēziju pēc 1908.g., kad šim mācības priekšmetam ierīkoja atsevišķu katedru, un tās vadība pārgāja bijušā Varšavas astronomiskās observatorijas darbinieka prof. E. Ērenfeichta rokās.

Prof. B. Vodzinskis dzimis 22. oktobrī 1859.g. Varšavas guberņā. Pēc Pozenes pilsē-

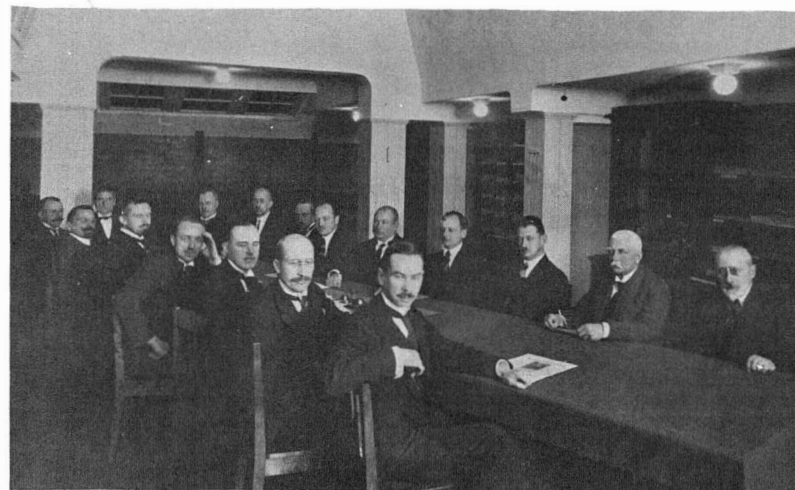
tas reālskolas nobeigšanas 1880... 85.g. studējis inženierzinātnes Rīgas politehniskā institūtā un tur ieguvis būvzinieŗa gradu. Pēc tam darbojies praksē, būdams 1886... 90.g. tehniķis, ceļa meistars, apgabala palīgs un beidzot inženieris pie Transkaukazijas dzelzceļa, un tad inženieris pie Vladikavkaza-Tiflissas dzelzceļa trasēšanas darbiem. Pēc tam viņš iesāka savu zinātniski-pedagoģisko darbību Rīgas politehniskā institūtā, tur būdams 1891... 96.g. par dzelzceļu un tiltu būvniecības un grafiskās statikas docentu un kopš 1896.g. par tiltu būvniecības, grafiskās statikas un pamatu katedru vadītāju profesoru. Bijis arī 1897... 1902.g. Rīgas politehniskā institūta vicedirektors un kopš 1903.g. Inženierzinātņu nodaļas dekāns. Pēc pasaules kara Vodzinskis pārcēlās uz savu dzimteni Poliju, kur arī miris.

Par pārējiem nodaļas profesoriem uzglabājušies tikai vairāk vai mazāk nepilnīgi biogrāfiski dati. H. Malchers, nodaļas dekāns, pirms Vodzinska, ap 1906.g. aizgāja atpakaļ uz savu dzimteni Morāviju uz Olmīcu. Viņa pēcnācējs ūdensbūvju katedras vadībā, 5.martā 1881. g. Tallinā dzimušais E. Jakobis, pēc Vodzinska bija pēdējais R.P.I. Inženierzinātņu nodaļas dekāns. Ir Latvijas Universitātes un Dancigas tehniskās augstskolas inženierzinātņu goda doktors un pašlaik dzīvo Lībekā. P. Bōls dzimis 11. okt. 1865.g. Valkā. Studējis 1884... 87.g. Tērbatas universitātē un 1890.g. tur ieguvis matemātikas doktora akadēmisko gradu. Kopš 1896.g. bijis par R.P.I. Inženierzinātņu nodaļas profesoru un nomiris 25.12. 1921.g. Rīgā. K. Kupfers, Dr.phil., bijis R.P.I. Inženierzinātņu nodaļas docents 1895... 1905.g. unprofesors 1905... 19.g., bez tam bijis arī Rrgas Herdera institūta mācības spēks. Ērenfeichts dzimis Polijā 1862.g. un R.P.I. evakuācijas laikā nomiris 1918.g. Maskavā. Viņa pēcnācējs, šo rindīņu autors A. Buchholtzs, dzimis 4.nov. 1880.g. Latvijā, Mālpupes pagastā. 1945.g. pārcēlies uz Vāciju un tagad ir Drezdenes tehniskās universitātes profesors.

Inženierzinātņu nodaļas studentu skaits laikā no 1872.g. līdz 1905.g. pieauga apmēram no 50 līdz maksimumam 440. Pēc tam iesāka atkal samazināties un 1912.g. bija nokrities uz 250.

Pirmā pasaules kara laikā 1915.g. izdarītā R.P.I. evakuācija uz Maskavu sagādāja lielas grūtības visam institūtam, kā arī Inženierzinātņu nodaļai. Lekcijas un praktiskie darbi notika dažādās vietās, kas reizēm bija pat ļoti tālu viena no otras, pie tam dažreiz tādās telpās, kuŗas nebija piemērotas mācībām. Ne visi mācības spēki bija gājuši institūtam līdzī uz Maskavu, kāpēc bija jāmeklē aizstājēji. Grūtais skolas stāvoklis vēl saasinājās, kad, Oktobra revolūcijai iesākoties, iestājās liels sajukums visā pilsētā. Taisni šinī laikā nodaļa cieta sevišķi sāpīgu zaudējumu ar prof. Ērenfeichta nāvi pēc grūtas slimības.

1918.g. atgriezušies uz Rīgu, nodaļas mācības spēki un studenti atkal uzpēmās savu darbu vācu okupācijas laikā par Rīgas tehnisko augstskolu pārdēvētā Rīgas politehniskā institūtā. Atkal bija jācīnās ar lielām grūtībām. Evakuācijas laikā citiem nolūkiem lietotās nodaļas katedru telpas bija jāierīko par jaunu. Trūka Maskavā palikušo mācības līdzekļu, instrumentu, bibliotēkas u.t.t. Tā tad tikai maz pa mazam nodaļas pedagoģiskais darbs varēja ieiet kaut cik

Inženierzinātņu fakultātes mācības spēki (ap 1924.g.). No labās uz kreiso pusī apkārt galdam: prof. G. Švarcs (RPI māc. sp.), prof. M. Bīmanis (RPI absolv.), vec.doc. P. Pāvulāns (RPI absolv.), vec.doc. A. Tramdachs (RPI absolv.), vec.doc. E. Ansons (RPI absol.) vec.doc. E. Ziemeļis (RPI absolv.), asist.V. Skārds, vec. asist. K. Zalts, vec.doc. J. Cizarēvičs (RPI absolv.), vec.doc. J. Balodis, vec.doc. E. Laimiņš, doc. A. Labutins (RPI absolv.) prof. A. Vītols, vec.doc. G. Kļausiņš (RPI absolv.) vec.doc. M. Vegners (RPI absolv.), vec.doc. E. Veiss (RPI māc. sp.) un prof. A. Buchholzs (RPI māc. sp.).

normālās slīdēs. Bet tas gan bija tikai ne visai ilgs pārejas laiks, kuŗš drīzi izbeidzās ar Latvijas Universitātes nodibināšanu.

Kad Latvijas Universitātes Organizēšanas padome uzpēmās savu darbu un sadalīja to atsevišķām fakultātēm attiecīgās subkomisijās, pie Inženierzinātņu fakultātes subkomisijas un vēlāk "fakultātes kodola" piederēja, kopā ar citiem, arī prof. Jakobis, R.P.I. Inženierzinātņu nodaļas pēdējais dekāns. Šis kodols nosprauda Inženierzinātņu fakultātei mērķus un uzdevumus, izstrādāja mācības programmu un 1919.g. 10. septembrī ievēlēja pirmos mācības spēkus. Pie tiem piederēja arī šādi jau Rīgas politehniskā institūtā bijušie: Bōls, Jakobis, Švarcs un 1920.g. par profesoru ievēlētais docents Buchholtzs. No tiem Jakobis pirmos trīs gadus bija arī fakultātes dekāns. Tā tad arī mācības spēku ziņā jaunā fakultāte bija zināmā mērā R.P.I. Inženier-

zinātņu nodaļas pēcnācēja. Šeit iespīstā foto-grāfijā, kas uzņemta pēc pieciem Latvijas Universitātes pastāvešanas gadiem, redzami Inženierzinātņu fakultātes sēdē sapulcējušies mācības spēki.

KĻŪDU LABOJUMI

T. A. 35, 6.lpp. virsraksta "Rīgas politehnikuma 100 gadi" vietā jābūt: "Trešais posms 1958-1962.g.", jo šis nav patstāvīgs raksts, bet gan raksta "Rīgas politehniskais instituts 100 gados" otrā daļa. Par RPI darbības otro posmu (1919-1958.g.) uzskatāmas LU tehniskās fakultātes.

6.lpp., 1.sleijā 20. un 19.rindā no apakšas izteiciens "...kaŗā nodedzinātā rātūza vietā" aizstājams ar "...taī pašā ielas pusē, kuŗā atradās kaŗā nodedzinātais Rīgas rātsnams"